

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2020-11-03

Närvarande: F.d. justitierådet Ella Nyström samt justitieråden Per Classon och Stefan Johansson

Effektivare hantering av häktningar och minskad isolering

Riksdagens justitieutskott har den 22 oktober 2020 beslutat inhämta Lagrådets yttrande över ett förslag till lag om ändring i rättegångsbalken i justitieutskottets ärende 2020/21:JuU34 Effektivare hantering av häktningar och minskad isolering.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av kanslichefen Thomas Lindstam.

Förslaget föranleder följande yttrande.

Regeringen beslutade den 19 mars i år proposition 2019/20:129 *Effektivare hantering av häktningar och minskad isolering.*

Propositionen innehåller ett antal förslag som syftar till en effektivare hantering av häktningar. Förslagen lämnades bl.a. mot bakgrund av att det återkommande har riktats internationell kritik mot Sverige för långvariga häktningar och en omfattande användning av restriktioner.

Ett av förslagen i propositionen är att en misstänkt som är över 18 år får vara häktad i högst sex månader fram till dess att åtal har väckts. Tiden ska dock få överskridas om det finns synnerliga skäl. Så kan enligt författningskommentaren vara fallet om straffvärdet är mycket högt i kombination med att brottet är särskilt svårutrett, t.ex. på grund av att det har internationella kopplingar, eller för att det utgör en del av organiserad eller gängrelaterad brottslighet.

Justitieutskottet föreslår nu att regeringens förslag ska ändras på så sätt att en misstänkt ska få vara häktad i högst nio månader fram till dess att åtal har väckts. Detta utgör enligt utskottet en mer rimlig avvägning mellan å ena sidan behovet av att förhindra de allra längsta häktningstiderna och å andra sidan vikten av att varken försämra förutsättningarna för utredningsarbetet eller möjligheten till lagföring. Möjligheten att överskrida tidsgränsen vid synnerliga skäl ska finnas kvar.

I det betänkande som låg till grund för regeringens proposition uppges att under år 2015 var 9 056 personer häktade. Av dessa var 486 personer häktade i minst ett halvår. I 37 av ärendena var uppgifterna åtkomstskyddade, vilket innebar att det inte var möjligt att ta del av någon information. Av de resterande 449 personerna var 49 häktade i minst sex månader innan åtal väcktes och tio i minst nio månader innan åtal väcktes. Det var med utgångspunkt i dessa siffror som utredningen föreslog en tidsgräns på sex månader fram

till dess att åtal väcks. (Se SOU 2016:52 s. 117.) Regeringen följde alltså förslaget i betänkandet på denna punkt.

Utredningens förslag bygger på siffror som numera är nästan fem år gamla. Beträffande utvecklingen efter 2015 anges i lagrådsremissen att under år 2019 var, enligt uppgifter från Åklagarmyndigheten, 144 av totalt 6 512 vuxna häktade i mer än sex månader innan åtal väcktes. Det finns emellertid inte några uppgifter om hur många av dessa personer som var häktade i mer än nio månader innan åtal väcktes. Vidare kan det noteras att Ekobrottsmyndigheten i sitt remissvar uppger att för åren 2016–2019 var totalt sju misstänkta personer i sex olika ärenden häktade under längre tid än sex månader innan åtal väcktes. Av dessa var tre personer häktade under en längre tid än nio månader. Det statistiska material som presenteras i lagrådsremissen kan inte anses ge underlag för bedömning av vad som utgör en välavvägd tidsgräns utifrån utvecklingen när det gäller häktningstiderna.

Flera remissinstanser avstyrker utskottets förslag och menar att en tidsgräns på nio månader skulle aktualiseras i mycket få fall. Enligt dessa synpunkter kan det därför sättas i fråga om en sådan tidsgräns skulle få någon egentlig betydelse för att uppnå det angivna syftet att undvika långvariga häktningstider. Ett antal remissinstanser framhåller också att de argument som utskottet anför till stöd för att höja tidsgränsen till nio månader är just sådana omständigheter som enligt propositionen ska kunna utgöra synnerliga skäl för att överskrida den föreslagna fristen på sex månader. Lagrådet instämmer i dessa synpunkter.

Lagrådsremissen ger inte underlag för slutsatsen att en tidsgräns på sex månader, med möjlighet till överskridande vid synnerliga skäl, skulle försämra förutsättningarna för effektiv utredning av allvarliga

och svårutredda brott. Som framhålls av en remissinstans finns det, med en tidsgräns på nio månader, i stället en risk för att synen på vad som är proportionerligt förskjuts på ett sätt som kan leda till att häktningstiderna ökar jämfört med idag.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan avstyrker Lagrådet utskottets förslag till ändring av regeringens förslag.